

GLAUB KRISZTIÁN

TETTES ÉS ÁLDOZAT? A TETTES: FARKAS VLADIMIR AZ ÁVH-N (1949–1955)

I.

EGY KARRIER ELSŐ NAGYOBB LÉPCSŐFOKA: A RAJK-ÜGY

A hazai sztálinista rendszer logikáját nem egyszerű értelmezni olyan ember számára, aki már csupán a történelemkönyvekből, illetve szülői-nagyszülői elbeszélésekből ismerheti a 40-es évek végének és az 50-es évek elejének Magyarországot. Ekkora a kommunista párt – először Magyar Kommunista Párt (MKP), majd a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) – uralma monolittá vált, a szocializmus elméletének egyetlen letéteményeseként, minden tagjától és hívétől feltétlen engedelmességet követelt. Az emberi érzéseknek nem lehetett szerepe, ez főleg a Rajk-ügy után domborodott ki teljes valóságában, hiszen azt bizonyította, hogy a Párt bárkit képes felemelni, de ejteni is azonnal, ha az illető immár hasznavehetetlenné válik. Kőkemény lecke volt mindez, ami után egy kommunista már a saját elvtársaival se vállalhatott közösséget, a rendszer logikája szerint immár mindenki potenciálisan, minimum gyanúsnak számított.¹ E tanulmány arra próbál választ adni, hogy milyen lehetett a hatalom és egy ember viszonya, egy olyan emberé, aki legbelülről látta a törvénysértéseket és azokban tettesként maga is közreműködött, és végül a rendszer logikájának következtében és a politika megváltozásával maga is annak áldozatává vált, noha korántsem úgy, mint a fizikailag legyilkolt és testileg-lelkileg megnyomorított valódi áldozatok.

Farkas Vladimir azonban korántsem úgy került a különféle törvénytelen lefogásokba és kihallgatásokba, mint Pilátus a krédóba. Mint meggyőződéses kommunista és egy széles körben elismert nemzetközi forradalmár² fia, már 1946. október 1-től, alig 21 évesen került a Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányságának Poli-

¹ SZÁSZ Béla: *Minden kényszer nélkül. Egy műper története*. Budapest, Európa–História, 1989. 323.

² Farkas Mihály a Csehszlovák Kommunista Párt (a továbbiakban: CSKP) tagjaként már 1925-ben börtönbe került Kassán kommunista izgatásért és rendzavarásért, később a Kommunista Ifjúsági Internacionálé meghatározó alakjaként teljesített pártmegbízásokat Nyugat-Európában, majd Moszkvában. A KMP-be itt lépett be 1940-ben, külön Rákosi Mátyás kérésére.

tikai Rendészeti Osztályára, amely érkezése hónapjában a Rajk László által jegyzett belügyminisztériumi utasításra átalakult az Államrendőrség Államvédelmi Osztályává.³ Farkas kezdetben korábbi képzésének megfelelően dolgozott az Operatív Technikai alosztályon Száberszki József keze alatt, első számú feladata a telefonlehallgatások megszervezése volt, kezdetben az MKP külső riválisaival szemben, később már párton belül is. Hogy ez utóbbi külön a pártvezetés utasítására történt, az ellen maga – a különben később a bűnököt következetesen elhárító és a saját felelősségét körömszakadtáig tagadó – Rákosi sem tiltakozott, sőt a Rajk és társai elleni hajsza előjátékának tekintendő megfigyelést és lehallgatást még az 1962-es pártvizsgálata során is beismerte.⁴ Farkas konkrét részvétele a Rajk-ügyben azután kezdődött, hogy az 1949 májusában Prágában titokban elrabolt és Budapestre csempészett amerikai kommunistának, Noel H. Field kihallgatásának technikai feltételét kellett biztosítani a pártvezetők számára az államvédelem titkos, svábhegyi ingatlanjában. Az ügy súlyára jellemző volt, hogy Field kihallgatását a legfelső pártvezetés tagjai a helyszínen követték nyomon, mégpedig Farkas Mihály, Kádár János és Péter Gábor altábornagy társaságában. Rövid távon azonban két kellemetlen meglepetés is érte ifjabb Farkast, aminek hatásai a későbbiekben még messzire mutattak: az egyik Kádár János nyílt ellenszenvé az irányába,⁵ a másik pedig az a brutalitás, amit a kihallgatók Fielddel szemben alkalmaztak. Amikor ennek szükségességét firtatta, olyan választ kapott, hogy „ha az ellenség nem vall, ha annyira elvetemült, védi saját magát és társait, akkor ki kell belőle kényszeríteni”.⁶ A következő lépcsőfoknak az ügyben már a vizsgálati vonal bizonyult, amikor Farkast – elmondása szerint maga számára is váratlanul – Péter Gábor május 28-án megbízta régi ismerősének, Cseresznyés Sándornak a kihallgatásával, aki korábban Rajk belügyi sajtófőnöke volt.⁷ Mivel Far-

³ FARKAS Vladimír: *Nincs mentés. Az ÁVH alezredese voltam.* Budapest, Interart, 1990. 105. (A továbbiakban: FARKAS, 1990.)

⁴ „Aczél György: Jóval Szőnyi letartóztatása előtt Farkas Vladimír utasítására, aki Rákosi Mátyásra hivatkozott, elkezdtek Rajk elvtársnak a Központi Vezetőség főtítkár-helyettesének, a politikai bizottság tag..., tagjának telefonját lehallgatni. Rákosi Mátyás: Hát az lehetséges...” In: *Lehallgatott kihallgatások – Rákosi és Gerő pártvizsgálatának titkos hangszalagjai, 1962.* Szerk. BARÁTH Magdolna – FEITL István. Budapest, Napvilág–Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2013. 28. (A továbbiakban: BARÁTH–FEITL, 2013.)

⁵ „Péter Gábor odajött hozzám, félrehívott és megkérdezte tőlem, hogy »Mi baja van Veled a Jánosnak?« ... Péter azzal folytatta, hogy Kádár azt kérdezte tőle, hogy »Mit csinál itt ez az ember?« Péter elmondta neki, hogy az ő utasítására vagyok jelen, mert hozzám tartozik a lehallgatási technika. Nem értettem Kádár János magatartását.” In: FARKAS, 1990. 176.

⁶ BORENICH Péter *beszélgetése Farkas Vladimírral* 1985. április 10. – 1988. január 27. In: HUSZÁR Tibor: *A pokol malmai – Szücs Ernő ÁVH-s ezredes ügye és elágazásai 1946–1955.* Budapest, Corvina, 2009. 170. (A továbbiakban: BORENICH, 2009.)

⁷ FARKAS, 1990. 188.

kas nem rendelkezett kihallgatási tapasztalatokkal, támpontot kért az új megbízatáshoz Péter Gábortól, aki annyit válaszolt, hogy „Cseresznyés nem nehéz eset, de nehogy azt gondolja, hogy előnyt jelent majd számára az, hogy ismertétek egymást. Ezért rögtön kenjél le neki két pofont!”⁸ Ezt követően Farkas mindkét kívánságnak, nevezetesen a kihallgatásnak és Cseresznyés felpofozásának is eleget tett. Jóval később Péter Gábor – nem kevés rosszindulattal – már úgy emlékezett, hogy személyesen Farkas Mihály javasolta neki, hogy fia hallgassa ki Cseresznyést, akit a cellatársai sem szívteltek különösebben. A fokozatos verés, éheztetés és lelki ráhatás együttesen törte meg végül az egykori belügyi sajtófőnököt. Miután tortával jóllakatták, utána már arról vallott, amire utasítást kapott.⁹ A felülvizsgálatok során és a széljárás változásával „természetesen” Cseresznyés is már másképpen emlékezett a történetekre. 1957. január 31-én, már Farkas Vladimir elleni tárgyalásra anyagot gyűjtő kihallgatóit olyan részletekkel borzongatta, hogy Farkas egy „Pubi” nevű verőembere társaságában fogadta őt kihallgatásán, ahol állítólag Farkas olyan kérdéseket tett fel, amelyek nem feleltek meg a valóságnak. Többek között egyenesen kémfőnöknek titulálta őrizetését. Amikor Cseresznyés ezeket következetesen tagadta, Farkas a legsúlyosabb fenyegetéseket alkalmazta a személyével szemben, majd utána „Pubi” súlyosan bántalmazta. A nyomás odáig fokozódott, hogy Cseresznyés beismerő vallomást tett jugoszláv kémkapcsolataira és egyben Rajk Lászlóra is vonatkozóan, ezt Farkas Vladimir gépirónóval vetette jegyzőkönyvbe.¹⁰ Ezzel az akkorddal azonban még korántsem ért véget Farkas szerepe a Rajk-ügyben, többek között azért sem, mert a szálak összekuszálása után az ügy vizsgálata elakadt, és az ekkora már letartóztatásban lévő Rajk László maga is konokul tagadta az ellene szóló vádakat. A verések és kifárasztások sem hozták meg a kívánt áttörést, ezért egyre nyilvánvalóbb lett, hogy külsős segítség nélkül lehetetlen lesz valamilyen egységes formába gyúrni az ügyet, illetve a letartóztatottak személyét. Ezt a dilemmát oldotta fel végül Mihail Belkin MGB (szovjet Állambiztonsági Minisztérium) altábornagy és társainak Budapestre küldése Moszkva által. Ezt a szovjet csoportot úgy mutatta be Péter Gábor a magyar államvédelmiseknek, mint a „'37-es, '38-as perek szakértői”. Ez óriási tekintélyt adott ezeknek az embereknek a magyar kollégák előtt.¹¹ A vádlottakkal szemben innentől fogva megszűnt a kényszeres fizikai erőszak használata, kifinomult módszerek, elsősorban pártérdekre való hivatkozás lépett a helyébe. Ilyen

⁸ Uo. 189.

⁹ ZINNER Tibor: *A nagy politikai affér. A Rajk–Brankov-ügy I.* Budapest, Saxum, 2013. 296. (A továbbiakban: ZINNER, 2013.)

¹⁰ Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, (a továbbiakban: ÁBTL) – 3.1.9. V-150019/1 Cseresznyés Sándor tanúvallomása 1957. január 31. 115–116.

¹¹ ZINNER, 2013. 445.

koncepció mellett kapott újra vizsgálati feladatot Farkas Vladimir, immár egy szovjet kolléga, Kremnyov-Kamenykovics¹² őrnagy társaságában. Az új megbízás ezúttal Justus Pál kihallgatására vonatkozott. Justus, aki a KV tagja is volt és a Rádió alelnökeként tevékenykedett, korábbi, Trockij téziseihez közelítő nézetei miatt is már régóta szerepelt az államvédelem célkeresztjében. A. V. Tyiskov nagykövet személyéről már olyan jelentést is küldött Moszkvába, miszerint Justus „magyar trockista, ellenség, ő nem kommunista”.¹³ A júliusban megkezdődött kihallgatás azonban nem hozta meg a kívánt eredményt, Justus következetesen tagadásban maradt. A fordulatot, a Belkin által addigra megtört Rajk, a Moszkvában letartóztatott és a magyar államvédelmi szervek kezére bocsátott Lazar Brankov vallomásai jelentették, amelyek Justus Pálra is súlyosan terhelő tételeket tartalmaztak. Bár Farkas saját bevallása szerint a vallomásokban felbukkanó „paksi csőszkunyhó” formuláját már akkor is valószínűtlennek tartotta, meghajolt a szovjet kollégák módszerei előtt.¹⁴ Justus mindezek ellenére továbbra is, sőt egyre kétségbeesettebben tagadott, ennek következtében Kremnyov-Kamenykovics elrendelte a megtalpaltatását, közvetlenül utána viszont a mézesmadzag meglebegtetésével, a pártérdekre való hivatkozással, valamint a „szocializmus megbocsátó természetéről” szóló kiselőadással győzködte foglyát. Pár nap után végül a kihallgató páros elérte célját, Justus feladta ellenkezését és megerősítette Rajk és Brankov vallomásait.¹⁵ Nem véletlenül nyilatkoztatta ki diadalmasan Kádár János belügyminiszter az MDP KV 1949. szeptember 3-i ülésén, hogy Justus Pál nemcsak jugoszláv kém volt, de a Horthy-féle politikai rendőrség besúgója is. Mint országgyűlési képviselő és a Rádió igazgatója bizalmas híreket szolgáltatott a jugoszláv követségen található kémhálózatnak, sőt Rankovic jugoszláv belügyminiszter különmegbízottat küldött mindig Justushoz az átadott információs anyagért. Mindemellett „természetesen” régi trockistaként több trockista kémmel is tartotta a kapcsolatot.¹⁶ Justus a főtárgyalás folyamán is lényegében nézve a Kádár által ismertetett vádakkal megegyező vallomást tett, „őszintén sajnálva”, amit „elkövetett”.¹⁷ Rajkék kivégzésén Farkas Péter Gábor utasítására személyesen is

¹² Visszaemlékezéseiben Farkas utalt rá, hogy szovjet kollégája hol a Kremnyov, hol a Kamenykovics nevet használta bemutatkozásokor. Ezért memoárjában az egyszerűség kedvéért a kettős vezeték-névvel hivatkozott a szovjet MGB-tisztre. Ezen tanulmány keretein belül ezen okból magam is ennél a formulánál maradok.

¹³ ZINNER, 2013. 69.

¹⁴ Uo. 228.

¹⁵ FARKAS, 1990. 230–231.

¹⁶ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (a továbbiakban: MNL OL), M-KS 276. f., 52/9. ő. e. Kádár János előadói beszéde, 1949. szeptember 3. Vö. Iratok 5. 328.

¹⁷ Justus Pál kihallgatása In: *Rajk László és társai a Népbíróság előtt.* (Az ún. Kék-könyv) I(rodalmi) U(jság) S(orozat), 1984. Eredeti megjelenés: Budapest, Szikra, 1949. 159–170.

részt vett, mint az egyik fővádlott kihallgatója. Nem csak az államvédelem képviselte magát, jelen volt többek között a pártvezetés részéről Kádár János és Farkas Mihály is.¹⁸ Előbbi személye csak annyiban érdekes, hogy már 1954-ben, de főként a hatalom éveiben mindent megtett, hogy ledobja magáról a Rajk-ügyben rászáradt sarat. Míg 1956-os pártvizsgálata során Farkas Mihály ellen szinte külön vádpontként szerepelt jelenléte Rajkék kivégzésén. Ezek után a felháborodott idősebb Farkas joggal kérhette számon az ötös pártbizottságon Kádár jelenlétét, pontosabban annak nem említését.¹⁹ Hiányoztak viszont a kivégzésről a szovjet tanácsadók, akiknek később viszont Péter Gábor dunai hajókirándulással kedveskedett. Nem maradt el a jutalom a magyar kollégáknak sem: valósággal záporoztak a kitüntetések, Farkas Vladimirt még a kivégzés előtt október 13-án léptette elő soron kívül rendőr őrnagygyá Kádár János belügyminiszter. A lavina azonban ennyivel korántsem ért véget. A különböző mellékperekkel együtt a Rajk–Brankov-ügynek közvetlen elborzasztó mérlege 15 kivégzés és 5 öngyilkosság, 50 személyt fegyházbüntetésre, 9-et kényszermunkára ítélték, 19 másik pedig hosszabb-rövidebb börtönbüntetést kapott.

HAJSZA A SZOCIÁLDEMOKRATÁK ELLEN

A rendszer logikájának „hála” bőven akadtak új feladatok is az 1950-es esztendőben az előző év végén a belügyminisztériumtól immár függetlenített Államvédelmi Hatóság (ÁVH) számára. A belső ellenség elleni harc áprilisban a régi szociáldemokrata vezetők után folytatódott, Farkas személyes véleménye szerint Rákosi önjárásának köszönhetően, de kétségkívül Moszkva jóváhagyásával.²⁰ Abban az összes beavatott egyetértett, hogy az új front megnyitásának kezdete Szakasits Árpád lefogásával kezdődött. Péter Gábor szerint Rákosi közölte vele, hogy Szakasits a Horthy-rendőrség besúgója volt és tevékenyen részt vett az építőipari munkások sztrájkjának letörésében. Ezért az ÁVH munkatársai Rákosi Lóránt utcai villájához vonultak, ahová Rákosi Szakasitsot meginvitálta. Farkas Vladimir csoportja itt elkészítette a lehallgatási technikát, amikor pedig Szakasits megérkezett a jelen lévő Rákosi, Gerő és Farkas Mihály pellengérré állították a már említett vádak alapján. Szakasits nem volt hajlandó elismerni semmit, de a fokozódó nyomás hatására aláírt

¹⁸ FARKAS, 1990. 239.

¹⁹ „Gratulációról, vígasságról, ivászatról nem tudok, azt tudom, hogy szendvics volt és feketekává, egyébként hasonló kérdést tegyenek fel Kádár János elvtársnak is, mert tudtommal ő is ott volt.” Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára (a továbbiakban: OSZKK), FOND 429., Farkas Mihály irathagyatéka. Az ötös bizottság kérdése és Farkas Mihály válaszai, 1956. május 17. 11.

²⁰ FARKAS, 1990. 262.

egy nyilatkozatot, melyben lemondott a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöki tisztéről. Ezt követően Rákosi áthívatta a szomszéd szobából Péter Gábort, hogy Szakasitsot vegye őrizetbe.²¹ Ami ennél is érdekesebb és sokkal ellentmondásosabb kérdés, hogy Farkas Szakasits Árpád őrizetbe vétele után milyen szerepet vitt a sorra letartóztatott szociáldemokrata vezetők kihallgatásában. Memoárjában Farkas elismerte, hogy Szakasits kihallgatójaként szerepet vállalt, de állítása szerint nem ütközött ellenállásba, vádat nem koholt az egykori államfő ellen.²² Ugyanakkor éles kifakadást intézett egykori kollégája, a szociáldemokrata ügyben beosztottja, Szendi György ellen, aki véleménye szerint később az ügygel kapcsolatban mindenfajta rágalmat kreált, nagy szolgálatot téve az akkor már a „Farkas-bűnbanda” elveszejtésén munkálkodó Rákosi–Gerő-klikknek, illetve az 1956 novembere utáni Kádár-rezsimnek.²³ Farkas szerepét terhelő vallomás született egy másik volt államvédelmi tisztől is, mégpedig Károlyi Mártontól, aki úgy fogalmazott, hogy Farkas a szociáldemokrata vezetők elleni vizsgálatban „irányító munkát” végzett, hiszen ő volt Szakasits kihallgatója, valamint az ő irányítása mellett verette meg Szendi György Schiffer Pált és Marosán Györgyöt is. Károlyi a vallomásában Ries István volt igazságügyi miniszter haláláért is Farkast tette felelőssé, mivel a Ries kihallgatását vezető Bauer Miklós is Farkas keze alá tartozott.²⁴ Természetesen Ries halálában játszott szerepét Farkas következetesen tagadta, illetve kifejtette, hogy a körülményekről nem volt semmi tudomása, sőt még Bauer Miklós szerepét is mentegette.²⁵ Noha utóbbi kérdésben jó darabig nem oszlott el a homály, a legutóbbi kutatási eredmények szerint Ries halálát végül urémiás betegségének gyógyíthatatlanná fordulása okozta, miután fogsága alatt megvonták tőle gyógyszereit.²⁶ Ezért az a megcsontosodott legenda, hogy Bauer szándékosan agyonverte a volt minisztert, aligha tartható a továbbiakban. A szociáldemokraták elleni ügyben 431 személy ellen indult eljárás, 154 alkalommal pedig koncepciós ítélet született. A korabeli igazságszolgáltatást jól jellemzi, hogy az 1950 novemberében tartott Szakasits Árpád és társai-ügyben Marosán Györgyöt november 28-án első fokon, majd december 11-én másodfokon is „tévedésből” ítélték halálra, ezért „kegyelemből” változtatták az ítéletét életfogytiglani fegyházra.²⁷ Konklúzióként viszont elmondható, hogy Farkas az évek alatt elju-

²¹ ÁBTL, 3.1.9. V-150019/1. Péter Gábor tanúvallomása, 1957. február 2. 290.

²² FARKAS, 1990. 272.

²³ Uo. 273.

²⁴ ÁBTL, 3.1.9. V-150019/1. Károlyi Márton tanúvallomása, 1957. január 31. 227.

²⁵ FARKAS, 1990. 274

²⁶ ZINNER, 2013. 587.

²⁷ *Törvénytelen szocializmus – A tényfeltáró bizottság jelentése*. Szerk. RÉVAI Valéria. Budapest, Zrínyi–Új Magyarország, 1991. 78. (A továbbiakban: RÉVAI, 1991.)

tott arra a következtetésre, hogy a szociáldemokraták elleni ügyekben való részvétele miatt az évek múlásával már ki tudta fejezni sajnálatát, sőt némileg megbánását is.²⁸

KÉT HIDEGVÉRŰ GYILKOSSÁG

Farkas Mihály arról értesítette a „jól megérdemelt” szabadságát Csehszlovákiában töltő Rákosi Mátyást 1950. szeptember 3-án kelt levelében, hogy a határőrség és a belső karhatalom szervezeti kérdéseinek tisztázására megbeszélést hívott össze Péter Gábor, Kajli József, Farkas Vladimir államvédelmi tisztek, valamint Jevdokimenko és Zsigalov szovjet tanácsadók részvételével. A megbeszélés során kiderült, hogy a határőrség parancsnokságán és szakmai vonalon is komoly hibák történtek, amiben Szücs Ernő csoportja romboló tevékenységének volt része. A levél szerint az ÁVH-n belül egy külön csoport formálódott Szücs körül, ami keresztezi az ÁVH hivatalos irányvonalát. Ezért Farkas szerint célszerű Szücsöt a Szovjetunióba küldeni szabadságra, és távollétében a nyomozást bizalmasan, de határozottan lebonyolítani. A levél végén még Farkas javaslatot is tett Rákosi szabadságának meghosszabbítására, kellemes pihenést kívánva.²⁹ Nem pihent viszont az éber államvédelem, amely gondosan nekilátott az ÁVH átrostálásának, illetve a legújabb gyanúsítottak őrizetbe vételének. Maga Farkas Vladimir emlékirataiban hallgatott erről az édesapja által említett megbeszélésről, és úgy emlékezett, hogy neki Péter Gábor és Jevdokimenko adott tájékoztatást Szücs Ernő „árulásáról”.³⁰ Hamar felmerült azonban állítólagosan Jevdokimenko kérésére, hogy a Szücs-ügyet Farkas vegye kézbe és vezesse le a vizsgálatot. Ez ellen Farkas azzal a kifogással tiltakozott, hogy nemrég kapott megbízást az ÁVH hírszerző főosztályának megszervezésére. Végül beadta a derekát, leginkább azért, mert elmondása szerint messze nem tartott ott, „hogy a szovjet elvtársak bármilyen kérését megtagadja”.³¹ A feladatba bekapcsolódott Károlyi Márton is, akitől már újabb értesülések érkeztek, hogy Szücs Ernő mellett (már korábban a Rajk-ügy vonatkozásában) letartóztatásba került testvére, Szücs Miklós, Havas Oszkár, Csont Ferenc, Pozsonyi Endre, Radványi Dezső és Kovács István, valamennyien Szücs bizalmasai.³² De mi lehetett a fő oka annak, hogy az ÁVH második számú emberét, egyik legkeményvonalasabb kommunistáját és kész-

²⁸ FARKAS, 1990. 278.

²⁹ *Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez*. 1. Szerk. DR. HORVÁTH Ibolya – SOLT Pál – SZABÓ Győző – ZANATHY János – ZINNER Tibor. Budapest, Közgazdasági és Jogi, 1992. 313–314.

³⁰ FARKAS, 1990. 307–308.

³¹ Uo.

³² BORENICH, 2009. 186.

séges élharcosát is utolérte a végzet? Erre csak Rákosi Mátyás félelme lehetett a magyarázat. Puskin szovjet nagykövet szerint, Rákosinak már 1948-ban tudomása volt arról, hogy valaki az államvédelem állományából kompromittáló anyagot juttatott el az ő személyéről is Moszkvába a szovjet pártvezetéshez. Rákosinak volt is oka a félelemre, mert noha a Kreml elfogadta személyét 1944-re a magyar párt élén és látszólag szabad kezet biztosított neki, gyakorlatilag telerakta a pártot a saját ügynökeivel, és ennek tetejébe Magyarországra küldte a szovjet tanácsadókat is. Sztálin egyik állandó informátora volt Szücs Ernő is, aki 1942-ben még Moszkvában írta alá azt a beszervezőnyilatkozatot, melynek értelmében a Szovjetunió államvédelmi szerve vezetőségének minden utasítását végrehajtja. Így az ÁVH ugyan államot alkotott az államon belül, de ott is létezett egy belső kör, amely elsősorban a szovjeteknek dolgozott.³³ Visszatérve konkrétan Szücs Ernő ügyéhez, ezek után joggal feltételezhető, hogy Rákosinak komoly érdekében állt, hogy megszabaduljon Szücsötől, egy nyilvános tárgyalás viszont túlságosan kockázatosnak számított volna. Ráadásul Szücs kikényszerített „önvallomásai” is már lezajlott ügyeknek minimum a kuszaságára utalt, amelyben két kihallgatója, Farkas és Károlyi is érintett volt.³⁴ Ilyen körülmények után hangzott el Rákosi hírhedt utasítása, mely szerint addig kell verni a Szücs testvéreket, amíg nem „ropog az összes csontjuk” és be nem vallják a „kémtevékenységüket”.³⁵ Ez az utasítás vezetett végül a két Szücs szó szerinti agyonveréséhez november 21-én. Az ügy egyik koronatanúja, Károlyi Márton későbbi vallomásaiban maga is elismételte Rákosi inkriminált mondatát, azzal a módosítással, hogy neki Péter Gábor adta át Rákosi ezen üzenetét. Ezek után behívták a verőcsoportot, így Nagy Károlyt, Fekete Zsigmondot, Kovács Józsefet, valamint jelen volt Princz Gyula is. Károlyi és Farkas a verés alatt a folyosóra vonult, és itt értekeztek a módszer helytelenségéről. 20-25 perccel később jelzést kaptak, hogy Szücs Ernő rosszul lett, erre Farkas Vladimir leállította a verést és elküldetett dr. Bálint István orvosért, aki a kiérkezése után nem sokkal megállapította a halál beálltát. Negyedóra múlva Szücs Miklós is meghalt. Károlyi szerint őt Farkas Vladimir biztosította arról, hogy fegyelmi eljárás senki ellen nem indul a történetek miatt. A későbbi rehabilitációs eljárások első körében Károlyit mégis felelősségre vonták a történetekért Kovács Józseffel egyetemben.³⁶ A történetek ismertetésének első része szinkronban van a másik koronatanú, Farkas Vladimir visszaemlékezésével, aki szerint Princztől kapott értesítést, hogy dr. Bálint injekciója ellenére a Szücs testvérek mozdulatlanok, semmire se reagálnak. Az orvosi vélemény szerint a halált gumibotütésektől szár-

³³ BARÁTH Magdolna: „Valaki figyel” Feljelentett pártvezetők. *Beszélő*, 1999/11. 50–56.

³⁴ FARKAS, 1990. 322.

³⁵ Uo. 321–322.

³⁶ ÁBTL, 3.1.9. V-150019/1. Károlyi Márton tanúvallomása, 1957. január 31. 227–228.

mázó harmadfokú égési sebek okozták, amelyek testükön minden bőrfelületet érintettek.³⁷ Hasonló sérülésekről írt a boncolási jegyzőkönyv, illetve arról, hogy a halál az ütlegetés során keletkezett, kiterjedt bőrbevezetés által és a szervezetet ért idegrendszeri megrázkódtatás miatt következett be. Ugyanakkor a szakorvosi vélemény szerint mindkét Szücs fivér esetében koszorúér-elkeményedés esete is fennállt, ami hozzájárult szervezetük leállásához.³⁸ A Szücs testvérek hidegvérű meggyilkolásának történetéhez hozzátartozik, hogy az ügyükhöz tartozó „belső ellenségek” elleni hajsza során 40 személy ellen indult eljárás, közülük 24-et internáltak, 14 fő bíróság elé került, ahol két halálos ítélet is született, melyek végrehajtásra is kerültek.³⁹

AZ „ÖSBŪN”

A Szücs-ügy sokkja után máris újabb vizsgálati feladatok következtek. Egy olyan ügy kibontakozása kezdett körvonalazódni, mely során újabb fontos pártvezetők kompromittálódhattak. Ennek első lépései közé tartozott Haraszi Sándor 1950. november 28-án történt letartóztatása, akiről Péter Gábor olyan tájékoztatás adott Farkasnak, hogy a párton belüli „magyarkodó” csoport feje, aki újságíróként már 1946-ban is becsmérelte az államvédelmisek munkáját, de „előkerültek” jugoszláviai emigrációjában Lenint gyalázó cikkei is. Haraszi letartóztatása azonban csak az első lépés volt, 1951 elejétől egymás után került őrizetbe Losonczy Géza, Újhelyi Szilárd, Donáth Ferenc és dr. Tariska István is.⁴⁰ A Haraszi-csoport őrizetbe vétele azonban csak bevezető közzjátéknak minősült, a belső ellenségek elleni újabb küzdelemnek, de Rákosi szemében már ki is volt jelölve a következő célpont, mégpedig Kádár János személyében. Noha Rákosi csak 1951. április 21-én, tehát Kádár lefogása után fejtette ki a PB soron következő ülésén hallgatóságának régi gyanúját, miszerint már a Rajk-ügyben feltűnt Kádár kényszeredettsége, ez megalapozta a politikai gyanút, amit csak fokozott a belügyminisztériumban talált rendetlenség, hogy Rajk társasága továbbra is egyfajta örökségként „rámaradt” Kádárra, aki ez ellen semmit nem tett.⁴¹ Kádárnak így távoznia kellett miniszteri bársonyszékéből még 1950. június 23-án, más kérdés, hogy utóda, dr. Zöld Sándor sem járt később sokkal jobban kinevezésével. Kádárnak egyébként is voltak „fehér foltok” a múltjában, pél-

³⁷ FARKAS, 1990. 324.

³⁸ ÁBTL, 3.1.9. V-150030/1 zárt V/1. dr. Faber Viktor egyetemi magántanár, a László-kórház igazgató orvosának boncolási jelentése, 1950. november 22.

³⁹ RÉVAL, 1991. 83.

⁴⁰ FARKAS, 1990. 331–332

⁴¹ RÉVAL, 1991. 94–95.

dául kényszerű együttműködés ifjúkorában a Horthy-rendőrséggel, vagy a kommunista párt 1943-as feloszlatása. A készülő Kádár-per célja tehát kettős volt, egyrészt ítéletet mondani az egész hazai legális és illegális mozgalom felett,⁴² másrészt bizonyítani, hogy Kádár (és dr. Zöld) munkássága egyenes vonalú folytatása a „Rajk–Szőnyi-banda” tudatos kártevő politikájának. Rákosi szerint „Rajk bukása után Kádárt tekintették vezérüknek” a már őrizetbe vett Haraszti, Donáth és társaik. Ez a gondolat a Titkárság április 18-i ülésén született meg, de másnapra már egyenesen az MDP PB elé került az ügy, amely elhatározta a szintén „kompromittálódott” Zöld azonnali leváltását.⁴³ Zöld természetesen tökéletesen tisztában volt az események logikájával, ezért megelőzve várható lefogását drasztikus és egyben iszonyatos lépésre szánta rá magát: április 20-án végzett családjával, majd öngyilkosságot követett el. Ez a véres esemény adta meg a végső lökést Rákosi számára, aki attól tartván, hogy az érintettek megszöknek a PB-vel egyetértésben, azonnali hatállyal elrendelte Kádár János és Kállai Gyula letartóztatását. Együttal döntés született egy háromtagú bizottság kiküldésére – Farkas Mihály vezetésével – az ügy további részletes kivizsgálására.⁴⁴ Kádár kihallgatása azonban korántsem ment zökkenőmentesen, ezért Péter Gábor személyes utasítására Farkas Vladimirnek kellett új jegyzőkönyvet felvennie az ügygel kapcsolatban. Farkas későbbi beadványa szerint Péter azt várta el tőle, hogy leplezze le Kádárt, mint horthysta rendőrspiclit, valamint az 1943-as pártfeloszlítás kérdése felől vezesse le a kihallgatást.⁴⁵ Mindezek ellenére Farkasnak kételyei voltak az ügygel kapcsolatban, mivel terhelő bizonyítékok nem kerültek bemutatásra. Ennek hangot is adott az idősebb Farkas által vezetett hármass bizottság előtt. Közel húsz tanú előtt erre azt kapta válaszul saját apjától, „hogy egy ÁVH alezredes hogyan lehet ilyen naiv és hülye”?⁴⁶ Ilyen körülmények között került sor május 18-án arra a kihallgatásra,⁴⁷ amely végzetesnek bizonyult Farkas Vladimir jövőjét tekintve. Saját, erős túlzásoktól sem mentes memoárjában maga Farkas úgy fogalmaz, hogy az 1955-ben a személye ellen megkezdődött hajsza óta cipelte azt a terhet, hogy ez a Kádár-kihallgatás volt „az ÁVH történetének legszadisztikusabb, legszörnyűbb és legmegalázóbb kín-

⁴² *Kádár János bírái előtt – Egyszer fent, egyszer lent 1949–1956.* Szerk. VARGA László. Budapest, Osiris–Budapest Főváros Levéltára. 2001. 77. (A továbbiakban: VARGA, 2001.)

⁴³ RÉVAL, 1991. 95.

⁴⁴ VARGA, 2001. 95.

⁴⁵ *Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez.* 2. Szerk. DR. HORVÁTH Ibolya – SOLT Pál – SZABÓ Győző – ZANATHY János – ZINNER Tibor. Budapest, Közgazdasági és Jogi, 1993. 480–481. (A továbbiakban: *Iratok* 2.)

⁴⁶ FARKAS, 1990. 348.

⁴⁷ A kihallgatás teljes szövege számos helyen napvilágot látott. pl. VARGA, 215–239. Vö. MNL OL, M-KS 276 f., 62/63. ö. e., 2–38.

vallatása”.⁴⁸ De mi történt a valóságban? Kádár ugyan vonakodva, de minden fizikai kényszer nélkül a kihallgatás során „beismerő vallomást” adott rendőrspicli múltjáról és likvidátori tevékenységéről. Igaz, ezt a vallomást Kádár egy nap múlva visszavonta, utána viszont újra megerősítette miután négyszemközt szót váltott Péter Gáborral.⁴⁹ Hogy az ÁVH vezetője mivel győzte meg mégis Kádárt, nem tudhatni, ugyanakkor ténykérdés, hogy az egész Kádár-ügy Péter számára is kellemetlen volt saját illegális múltja és az egykori pártfeloszlásban játszott szerepe miatt. Már fogságban tett vallomásában magáért az ügyért is igyekezett áttolni a felelősséget céltudatosan a két Farkasra, hogy Farkas Mihály bízta meg fiát Kádár kihallgatásával, aki rendkívül erélyes, kiabáló hangon győzködte Kádárt a beismerésre. Itt sem felejtette el a vizsgálótisztek tudomására hozni, hogy ő személyesen Kádár Jánossal korábban igen jó, baráti viszonyt tartott és csak az ő közbenjárására nem tartóztatták le Kádár-ét.⁵⁰ Hogyan lett mindebből egy Farkas Vladimirt súlyosan terhelő, horrorszerű történet? Kádár kegyetlen megkínzásának legendája írásban először emigráns magyar írók tollából látott napvilágot először még 1959-ben, és amit az elképesztő részletek miatt érdemes szó szerint idézni: „Kádár következetesen tagadott. Ekkor megjelent az államvédelem egyik ezredese [sic!], aki nem volt más, mint Farkas Vladimir, Farkas Mihály hadseregtábornok fia. Kopasz, harminc év körüli, fáradt fiatalember, akinek egyetlen érve volt csak: a verés. Kádárt verni kezdték. Először higannyal kenték be a testét, hogy a pórusok ne kapjanak levegőt... Kádárt felemelték. Vladimir odalépett hozzá. Két pribék erőszakosan felpackelte a volt belügyminiszter száját és az ezredes mintegy mellékesen, mint akinek csak a szükségét kell végeznie, beleürített a szájába...”⁵¹ Hogy a szerzők honnan voltak ilyen jól értesültek? Egyikük, Aczél Tamás egy jegyzetben kitért rá, hogy maga Kádár (!) mesélte bizalmas körben, ő maga pedig a későbbi MSZMP-első titkár jó barátjától, Kelen Béla budapesti első titkártól hallotta. Ezt az elképesztő, velejéig hazug legendát tehát Kádár közvetlen környezete terjesztette, de annyira megcsontosodott a hazai⁵² és a kül-

⁴⁸ FARKAS, 1990. 350.

⁴⁹ *Iratok* 2. 482.

⁵⁰ ÁBTL, 3.1.9. V-150019/1. Péter Gábor tanúvallomása, 1957. február 2. 293–294.

⁵¹ ACZÉL Tamás–MÉRAY Tibor: *Tisztító vihar – Adalékok egy korszak történetéhez*. München, Újváry–Griff, 1982. 222–223.

⁵² Napjaink népszerű írója, Moldova György noha ismerteti Kádárról szóló kétkötetes olvasókönyvében Kádár beszélgetését Kanyó Andrással: „Tudom, nyugati újságokban olyanok is megjelentek, hogy letépték a körmeimet. Ebből egy szó sem igaz”, de egyben kifejezi személyes kétkedését, miszerint „nem vagyok meggyőződve, hogy Kádár Jánost nem vetették alá hasonló tortúrának és ő csak azért tagadta le később, mert ilyen módon is menteni próbálta a pártja becsületét”. MOLDOVA György: *Kádár János*. 1. köt. Budapest, Urbis, 2006. 78–82.

földi⁵³ közvéleményben, hogy kész tényként szerepelt mindenki előtt Farkas kínzó-mesteri tevékenysége, az „ösbűn”, amelyet kitűnően fel lehetett használni a személye elleni bűnbakképzési politikára 1955 után. A hármás bizottság végül leadta a jelentését a KV május 22-i ülésén, ahol a jelenlévő 138 tag elfogadta a beszámolót. A Kádár-ügy mérlege 21 letartóztatás és 13 internálás lett. Az 1951 októberében tartott zárt tárgyaláson Haraszti Sándort első fokon halálra ítélték, két év siralomház után azonban kegyelmet kapott, Kádár Jánost életfogytig tartó fegyházzal sújtotta a bíróság, Kállai Gyula és Donáth Ferenc 15 évet, a többi vádlott 5–10 év közötti börtönbüntetést kapott. A rehabilitáció során végül mind a 8 vádlottat felmentették.⁵⁴

FORDUL A KOCKA

Az elmúlt évek belső ellenségekkel folytatott sorozatos küzdelmei után az 1952-es esztendő meglepően telt Farkas Vladimir számára. A vizsgálati munkát felváltotta a „fő munkaterület” az ÁVH hírszerzési főosztályának szervezése és vezetése. A fellegek azonban már gyülekeztek. Intő jelnek bizonyult, hogy az év során Farkas kiesett Péter Gábor kegyeiből, viszonyuk egyre feszültebbé és ellenségesebbé vált, végül Farkas egyenesen már Tyiskovnál panaszkodott Péterre, és állítása szerint komolyan fontolgatta távozását az ÁVH-tól, de erre végül is többek között apja tanácsára nem került sor.⁵⁵ Ez a feszült helyzet fennállt még 1952 novemberében is, amikor „új ellenség” ütötte fel a fejét a szocializmussal szemben, mégpedig a „nyugati imperializmus” szolgálatában álló cionizmus. Ekkor került sor Prágában a helyi Rajk-ügyre, Rudolf Slansky egykori CSKP-főtítkárról és 13 társának a perére. A vádak a már jól ismert titoizmus-trockizmus mellé hozták be a cionista vonalat. A Slansky-ügyben jócskán érintett volt maga Rákosi Mátyás is, aki buzgón segítette információkkal és „leleplezésekkel” a csehszlovák pártvezetést. Farkas Vladimir később tett vallomásaiban úgy fogalmazott, hogy Rákosi a Rajk-ügyet nemzetközi tekintélyének és vezető szerepének erősítésére kívánta felhasználni. Az ő koncepciója volt, hogy a Rajk-féle csoport a titoista szervezkedésnek csupán egy láncszeme, következte-

⁵³ A külföldi legendárium elterjedésének egyik komoly táptalaja volt William Shawcross brit szerző 1974-ben napvilágot látott műve, a Kádár Jánosról szóló *Crime and Compromise* című munkája, melyben maga is taglalja Kádár „szörnyű megkínzását”. A „bizonyítékokat” természetesen magyar forrásokból, Kádár közvetlen környezetéből szerezte be. Köszönettel tartozom dr. Zinner Tibornak, amiért erre felhívta a figyelmemet.

⁵⁴ RÉVAI, 1991. 95–96.

⁵⁵ Minderről részletesen ld. FARKAS, 1990. 359–361.

tésképpen a többi szocialista országba is eljutottak jugoszláv ügynökök.⁵⁶ Viszont ugyanezen logika mentén, ha voltak cionista ügynökök Csehszlovákiában, akkor következtetésképpen Magyarországon is vannak, ez pedig szinkronban állt mindazzal, hogy a Szovjetunióban maga Sztálin is egy cionizmusellenes orvospersorozatra készült. Ezen vonal mentén haladva 1953 elején most a villám Péter Gáborra⁵⁷ és közvetlen környezetére csapott le, mivel a cionizmus nemcsak a valláshoz kötődő irányzat, hanem egyúttal „kém szervezet” is. A cionista kémvád azonban sohasem realizálódott, de nem a vádlottak ártatlansága miatt, hanem egy olyan az egész világpolitikát befolyásoló tényező miatt, ami alapos átrendezést eredményezett a Szovjetunióban és annak szatellit államaiban. Ez pedig nem volt más, mint Sztálin 1953. március 5-én bekövetkezett halála, amely hatályon kívül helyezte a készülő cionista témájú újabb pereket, mind a Szovjetunióban, mind annak területén kívül. Ugyanakkor komoly hatalmi harcok törtek ki a Kremlben, melynek következtében az SZKP vezetésében strukturális változások is történtek. Ehhez kellett igazodni a „népi demokráciáknak” és ennek a szellemében került sor a híres-hírhedt szovjet–magyar pártközi találkozóra 1953 júniusában. A bekövetkezett fordulat után a strukturális átszerveződések nem kerültek el az ÁVH-t sem, a Rajk-ügy óta önálló és függetlenített Államvédelmi Hatóság ismét visszakerült a Gerő Ernő vezette belügyminisztérium fennhatósága alá. Az új irányvonal értelmében megkezdődött a különböző munkásmozgalmi személyek elleni perek óvatos felülvizsgálata is. A magyar belpolitikai vezetés lépései azonban nagyon függtek a Kreml új urai álláspontjának változásaitól.⁵⁸ A lassan kibontakozó rehabilitációs eljárások során a következő években értékelődött fel igazán a börtönben lévő és már elítélt⁵⁹ Péter Gábornak és társainak jelentősége, akiktől kihallgatóik azt várták, hogy tegyenek vallomást mindarról, amit az elmúlt évek pereiről, elsősorban a Rajk-ügyről tudnak. Bakos Pál főügyész-ségi osztályvezető azonban konkrétan azt is közölte Péterrel, hogy a pártot vezető Rákosi felelősségéről politikai okokból semmit nem szabad megemlíteni.⁶⁰

⁵⁶ ZINNER Tibor: *A nagy politikai affér. A Rajk–Brankov-ügy II.* Budapest, Saxum, 2014. 371.

⁵⁷ Péter Gábort Rákosi Mátyás lakásán tartóztatta le Farkas Mihály jelenlétében Boda György ezredes. A részletekről ld. MÜLLER Rolf: *Az erőszak neve Péter Gábor.* Budapest, Jaffa, 2017. 184–185.

⁵⁸ Uo. 384.

⁵⁹ Péter Gábor és társai esetében ugyan a cionista kémvád ejtve lett, de ha már eleve börtönben ültek el lehetett ítélni a hatalommal való visszaélés, gazdasági bűncselekmények és a törvénytelen-ségekben való részvételük miatt is. *A Budapest Hadbíróóság ítélete Péter Gábor és társai ügyében.* Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár (a továbbiakban: HIM HL), 00365/1953. – *A Katonai Felsőbíróóság ítélete:* HIM HL, 005/1954.

⁶⁰ *Mi az igazság? Péter Gábor beadványa a börtönben 1956.* A dokumentum első közlése: *El nem égetett dokumentumok.* Szerk. KOLTAY Gábor – BRÓDY Péter. Budapest, Szabad Tér, 1990. 13–29.

EGY ÁLLAMVÉDELMI KARRIER VÉGE

A megváltozott légkörben hasonló feladatot kapott 1954 elején Farkas Vladimir is, mégpedig Dékán István államvédelmi vezérőrnagytól, a miniszter első helyettesétől. Igaz, egyelőre csak a Rajk-, illetve a Kádár-ügyben kérte ki beosztottja írásbeli beszámolóját, noha Farkas önkéntesen felajánlotta, hogy lejegyzí ismereteit a szociáldemokrata-ügyekről, illetve a Szücs-testvérek haláláról is. Ez utóbbi kettőre Dékán nem tartott igényt.⁶¹ Farkas beadványa teljes egészében fellelhető, lényegét tekintve megegyezik a korábban már tárgyalt dolgokkal: a Rajk-ügy bizonyos pontjaiban kételkedett (Paks), a verések csak a szovjet tanácsadók érkezéséig folytak. Viszont a beadványban elhangzott az az állítás, hogy a vizsgálati szálak az ügyben Szücs Ernő kezében futottak össze, Péter Gábor részvétele csak a formális irányítás maradt. A sarkalatos pontot jelentő Kádár-ügyben Farkas csak a vizsgálat elejéről tudott nyilatkozni. Itt megint arra hivatkozott, hogy Péter Gábortól kapott olyan értelmű utasítást, hogy a kihallgatás során Kádárt le kell leplezni, mint rendőrségi besúgót. Közismert, hogy Kádár, ha nehezen is, de vállalta a szerepet. Ugyanakkor a vallomások során kétségek merültek fel, ezért új vallomások felvétele helyett a meglévők ellenőrzése kapott figyelmet. Miután ezek a módszerek elégtelennek bizonyultak, a szovjet tanácsadókkal új, sokoldalú vizsgálati tervet dolgoztak ki. Kádár esetében viszont nem került elő továbbra se az általa „beismert” dolgokon túl semmi. A beadvány legfontosabb része azonban az, hogy Farkas újra nyomatékosította, hogy Kádár fizikailag nem lett bántalmazva. Zárásként Farkas bizonyos felelősséget is hajlandó volt elismerni, azonban kifejtette, hogy hitelt adott Péter Gábor érvelésének, hogy az őrizeteseink vallomásai egyeztetve vannak az illetékes vezető elvtársakkal (ti. Rákosi-val). Minderre pedig hol belpolitikai, hol pedig külpolitikai okokból volt szükség.⁶² Farkas kitér arra memoárjában, hogy fogalma sem volt mindarról, hogy a börtönben lévő Péter-csoport már az ő személyére és édesapjára vonatkozóan ad pártutasításokra terhelő vallomásokat, mégpedig anélkül, hogy kettőjükön kívül bárki mást megneveznének. Ehhez pedig Dékán István is asszisztált.⁶³ A következő megdöbbenés akkor érte Farkas Vladimirt, amikor 1954 júliusában telefonon felhívta Kádár Jánosné, aki arról érdeklődött nála, hogy „mikor szabadul János”. Saját bevallása szerint ugyanis fogalma se volt Kádár közelgő rehabilitációjáról.⁶⁴ Pedig a volt belügyminiszter már pontosan érzékelte a szabadulás közelgő óráját, miután tavasz óta több beadványt is küldött, melyekben ügyének tisztázását kérte a pártvezetéstől.

⁶¹ FARKAS, 1990. 391.

⁶² A teljes szöveghez ld. *Iratok 2.* 452–468.

⁶³ Uo. 392.

⁶⁴ Uo. 393–394.

A PB még 1954. március 24-én hozott döntést Gerő Ernő tájékoztatására a teljes Kádár-ügy felülvizsgálatáról.⁶⁵ Az 1954. októberi KV-ülés először tájékoztatta a rehabilitációról és a felelősségről a pártaktívát és a nyilvánosságot, ahol az előadó Kovács István számos olyan hazugság mellett, hogy minden ártatlan elvtársat rehabilitáltak a történekekért a teljes felelősséget kényelmesen ráhárította Péter Gáborra és bandájára. Így érte el a felelősség kérdése az ÁVH vezető beosztású tisztjeit, akár börtönben voltak, akár szabadlábon.⁶⁶ Az 1955-ös év első napjaiban Farkas Vladimirt megint raportra hívta Dékán István, és barátságtalan hangon újabb írásbeli beadványt kért a Rajk- és Kádár-ügyekről, ami mellé ezúttal hozzákapcsolta Szücs Ernő ügyét is. Farkas a Szücs-ügy kivételével nem értette a felszólítást, lévén a két másik ügyről korábban már nyilatkozatot adott. Dékán cinikus válasza szerint azért kellett újból kitérni a részletekre, mert Farkasnak tudnia kell, hogy Péter Gábor miként csapta be a pártot. Mindezzel már sugalmazta is, hogy Farkas a már régóta börtönben ülő Péter cinkosának tartja. Ez volt az utolsó csepp a pohárban. Farkas helyesen érzékelte, hogy legfelső szintről érkezik az utasítás az ő befeketítésére, ebből kifolyólag nem maradhat továbbiakban az ÁVH kötelékében. Még február elején felmentését kérte az államvédelmi munka alól, melyet a testület vezetője, Piros László belügyminiszter telefonon jóváhagyott.⁶⁷ A tettesi karrier ezzel véget ért, és nem kellett arra sokáig várni, hogy Farkas a sajátos kommunista libikóka másik oldalán találja magát. Egyszer fent, egyszer lent...

⁶⁵ VARGA, 2001. 118.

⁶⁶ BARÁTH–FEITL, 2013. 313.

⁶⁷ FARKAS, 1990. 396–397.